

**Analiza wdrażania funduszy UE w RPO Woeództwa Lubelskiego 2007-2013 pod
kątem realizacji zasady zrównoważonego rozwoju**
Krzysztof Gorczyca

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH SZWAJCARSKIEGO
PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Zagadnienia kluczowe dla zrównoważonego rozwoju - Polska Zielona Sieć

- **bioróżnorodność** (ochrona przyrody, edukacja ekologiczna)
- **zrównoważony transport** (miejski, kolejowy, rowerowy)
- **zarządzanie odpadami i ściekami**
- **efektywność energetyczna** i odnawialne źródła energii

Metodyka – przedmiot analizy

- Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 (RPO WL) z października 2007 i grudnia 2011 roku
- SZCZEGÓŁOWY OPIS OSI PRIORYTETOWYCH REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2007-2013 USZCZEGÓLOWIENIE PROGRAMU Załącznik nr 2 do Uchwały Nr CLIII/3164/2013 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 15 stycznia 2013 r.
- *Lubelska Agencja Wspierania Przedsiębiorczości w Lublinie* KRYTERIA WYBORU PROJEKTÓW w ramach I OSI PRIORYTETOWEJ „PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACJE” II OSI PRIORYTETOWEJ „INFRASTRUKTURA EKONOMICZNA” REGIONALNEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2007-2013 Kryteria ze zmianami przyjęte przez KM RPO WL Uchwałą nr 52/12 z dnia 2 października 2012 r. (załącznik 7 do „Uszczegółowienia”) 15.01.2013
- Kryteria wyboru projektów dla Osi Priorytetowych III-VIII w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013 – (wersja 15.01.2013)
- Indykatory wykaz indywidualnych projektów kluczowych w ramach RPO WL 2007-2013 - lista podstawowa projektów kluczowych. Załącznik nr 1 do Uchwały Nr CXLIV/3044/12 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 6 grudnia 2012 r.
- Indykatory wykaz indywidualnych projektów kluczowych w ramach RPO WL 2007-2013 - lista rezerwowa projektów kluczowych. Załącznik nr 2 do Uchwały Nr XXIII/347/2011 Zarządu Województwa Lubelskiego z dnia 8 marca 2011 r.
- Sprawozdanie okresowe z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013 za I półrocze 2012 r.
- Sprawozdanie z realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013 za rok 2011 r.
- Dokumentacje konkursów, ogłoszenia, regulaminy, listy rankingowe itp oraz opisy wybranych projektów ze stron internetowych beneficjentów

- **bioróżnorodność** (ochrona przyrody, edukacja ekologiczna)
- **zrównoważony transport** (miejski, kolejowy, rowerowy)
- **zarządzanie odpadami i ściekami**
- **efektywność energetyczna** i odnawialne źródła energii

Cel główny:

Podniesienie konkurencyjności Lubelszczyzny prowadzące do szybszego wzrostu gospodarczego oraz zwiększenia zatrudnienia z uwzględnieniem walorów naturalnych i kulturowych regionu.

CELE RPO (2)

- Cele szczegółowe:
  - 1) *Zwiększenie konkurencyjności regionu poprzez wsparcie rozwoju sektorów nowoczesnej gospodarki oraz przez stymulowanie innowacyjności*
  - 2) *Poprawa warunków inwestowania w województwie z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju.*
  - 3) *Zwiększenie atrakcyjności Lubelszczyzny jako miejsca do zamieszkania, pracy i wypoczynku.*

CELE RPO (3)

(-) zrównoważony rozwój w celach RPO jest traktowany dość zdawkowo i instrumentalnie - sprowadzony do „stosunkowo równomiernego wyposażenia regionu w infrastrukturę”

(-) Wśród wskaźników osiągnięcia celów nie ma wskaźników odnoszących się do obszarów zrównoważonego rozwoju

- W 7 na 8 osi priorytetowych istniała możliwość finansowania projektów wspierających zrównoważony rozwój lub zawierających elementy

- Przykłady:

- ◆ Oś Priorytetowa I: PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I INNOWACJE

(dotacje dla firm w zakresie OZE oraz dostosowania do norm środowiskowych)

- ◆ Oś Priorytetowa III: ATRAKCYJNOŚĆ OBSZARÓW MIEJSKICH I TERENY INWESTYCYJNE

Działanie 3.2. *Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich*

(drogi dla rowerów i oszczędność energii jako elementy)

- ◆ Oś Priorytetowa V: TRANSPORT

działanie 5.3 Miejski transport publiczny (*możliwe elementy infr. rowerowej*)

działanie 5.4 Transport kolejowy

W działaniach dot dróg mogły powstawać drogi rowerowe

- ◆ Oś Priorytetowa VI: ŚRODOWISKO I CZYSTA ENERGIA

Działanie 6.1. Ochrona i kształtowanie środowiska

- kategorie: I Gospodarka wodno-ściekowa, II Gospodarka odpadami, III Bezpieczeństwo ekologiczne (zapobieganie powodziom i in), IV: Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych

- **OŚ I i II**

-Kryteria formalne dopuszczające i kryteria zgodności 0/1

(kwoty, obszary, grupy beneficjentów, formularze)

-ocena techniczno-ekonomiczna (kwalifikowalność kosztów, potencjału wnioskodawcy etc.) 0/1

OSIE III-VIII

ocena formalna

Kryteria brzegowe (dopuszczające) - (kwalifikowalność wnioskodawcy, zgodność z celami RPO, załączniki, zgodność z politykami horyzontalnymi i celami działania/priorytetu). 0/1

Kryteria poprawności (zgodność złożonych dokumentów z wymogami)

ocena merytoryczna

Kryteria techniczne (poprawność uzasadnienia inwestycji)

Kryteria finansowo-ekonomiczne dotyczą zdolności do sfinansowania i utrzymania projektu

Kryteria merytoryczne

- kryteria trafności, skuteczności/efektywności (efektywność kosztowa, koszt na jednostkę produktu/efektu) i kryteria użyteczności, bezpieczeństwa/jakości użytkowania oraz ocena realizacji polityk przekrojowych w tym ochrony środowiska. 100 pkt

Kryteria strategiczne, komplementarność – synergiczne powiązania z innymi projektami, zgodność z priorytetami rozwoju województwa oraz gminy/powiatu. 20 pkt

Kryteria wyboru projektów (2)

(+/-) Dotacje do OZE - na efektywność ekonomiczną i najnowsze technologie. Oceniana jest potencjalna moc maksymalna, a nie całkowity potencjał produkcji energii uwzględniający trwałość instalacji

(+/-) Kryteria odnośnie transportu zbiorowego premiuje działania uatrakcyjniające wybór tych środków komunikacji, jednak nie mierzą w żaden sposób wzrostu konkurencyjności wobec transportu indywidualnego

(-) kryteria dla gospodarki wodno-ściekowej nie tworzą preferencji dla projektów kompleksowych łączących zaopatrzenie w wodę z dostępnością kanalizacji/oczyszczania

(+/-) W kategorii IV ocena „ważności”:

Natura 2000 -> rezerwat biosfery -> park narodowy -> rezerwat/park krajobrazowy -> leśny kompleks promocyjny -> inne obszary

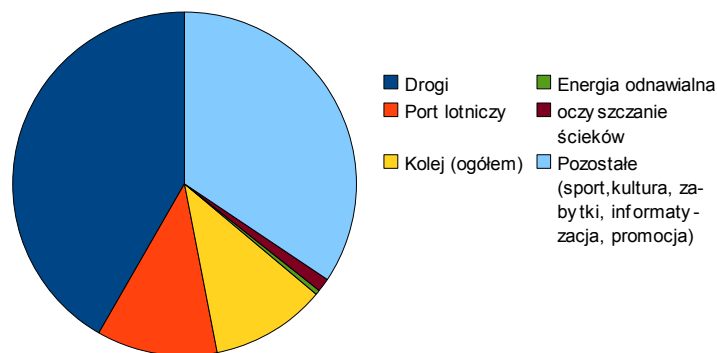
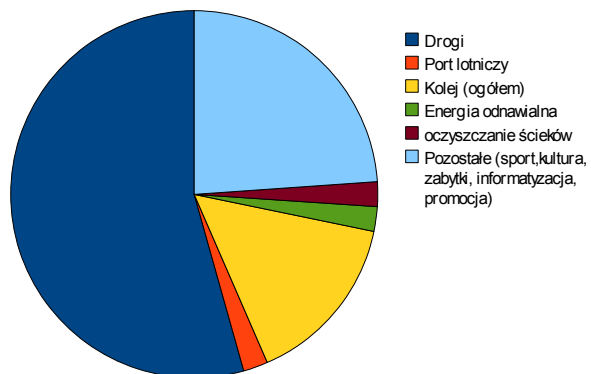
(-) Brak oceny realnego wpływu na ochronę – sam fakt działań w obszarze

(+/-) drogi – punkty za rower, infr przyrodniczą i... usuwanie drzew z poboczy...

(-) przeciwpowodziowe - preferencje dla zapór, regulacji i wałów kosztem retencji przyrodniczej, renaturyzacji. Kryterium efektywności nie bierze pod uwagę wartości chronionego majątku a tylko powierzchnię, niezależnie co na niej jest

Projekty kluczowe

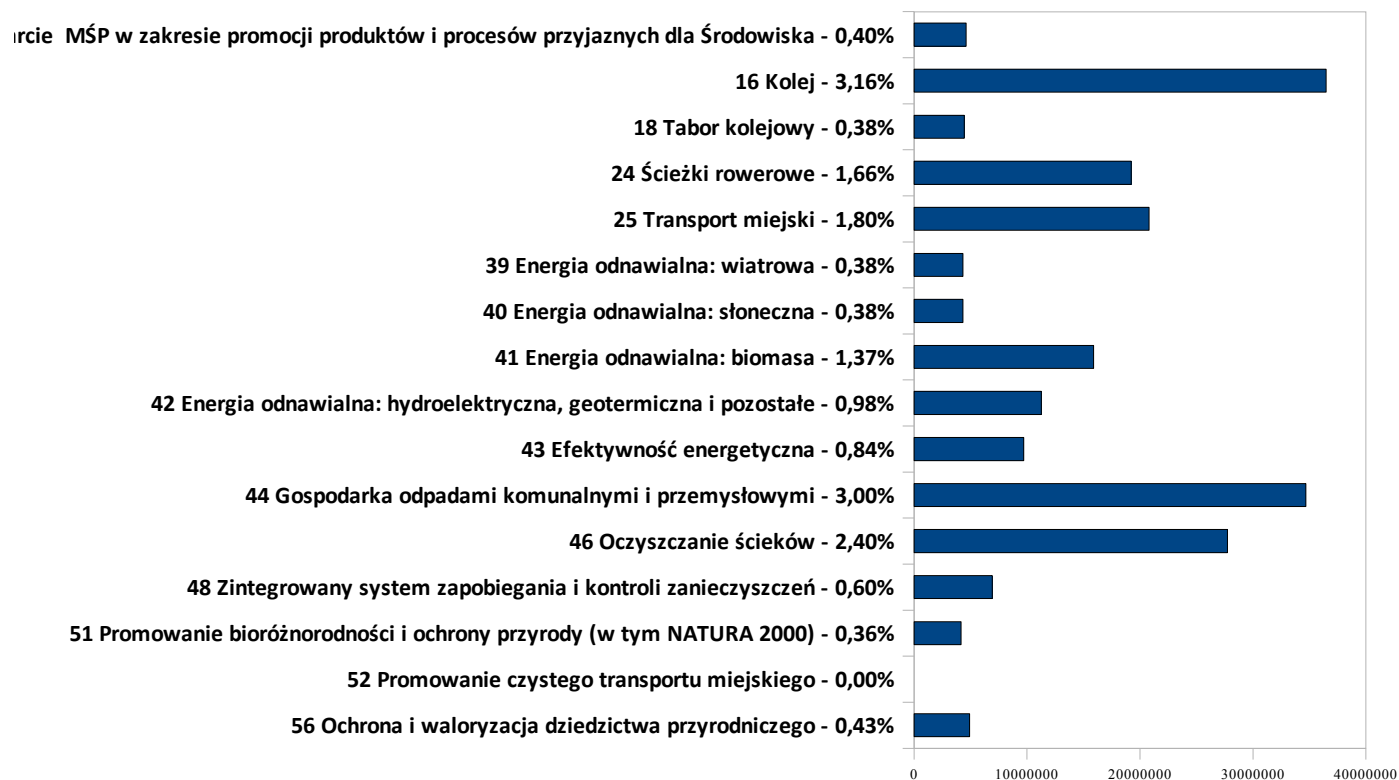
1100 mln zł (ok 1/5 dostępnych środków) - poza konkursami
45 projektów

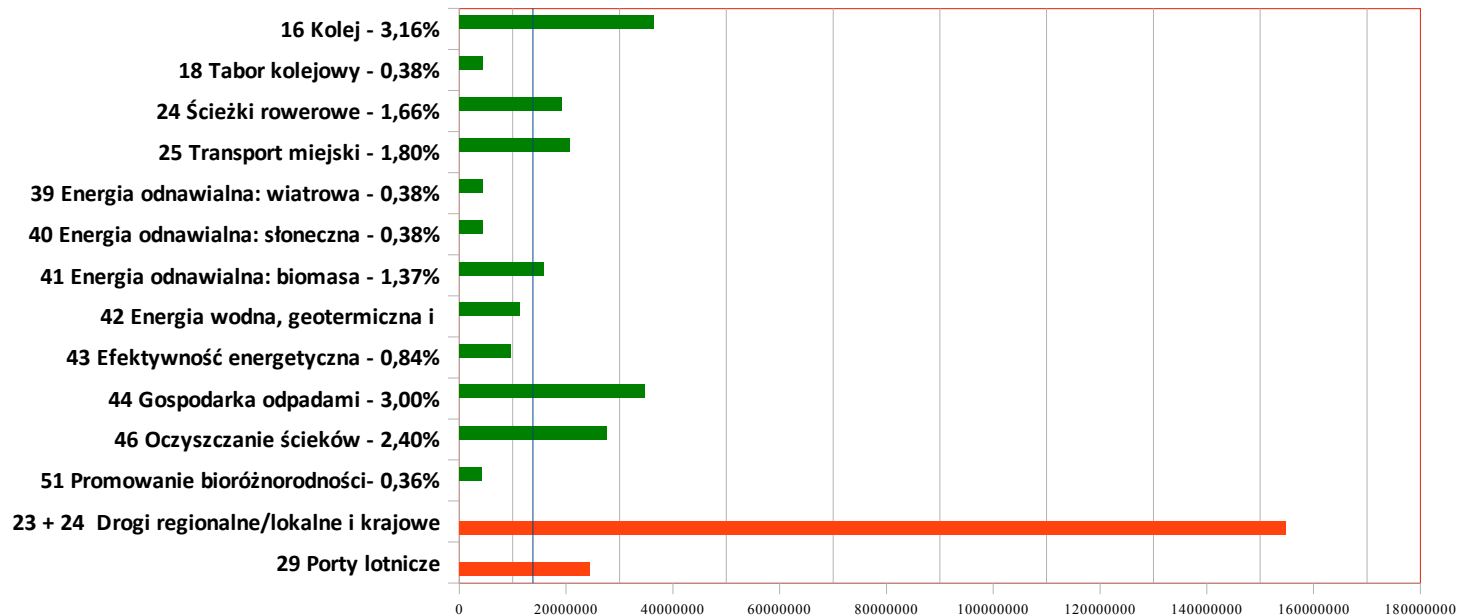
Projekty kluczowe (2)

- Lotnisko + drogi dojazdowe 220 mln
- 25 projektów drogowych
- 8 kolejowych lub kolejowo-drogowych
- 1 oczyszczalnia ścieków
- 1 biogazownia
- 0 projektów nt bioróżnorodności, efektywności energetycznej i odpadów

Wybrane kategorie interwencji 2007 – 204 mln euro (17 %)

Kategoria „drogi lokalne/regionalne” 147,8 mln (13%)

2007 vs 2011

• (-) Z każdego euro wydanego z RPO - na zrównoważony transport przeznaczono niecałe 6 centów a a na drogi i lotniska 17 centów, czyli prawie trzykrotnie więcej.

(-) Zrównoważonym gałęziom transportu między 2007 a 2011 odebrano 10 mln euro aby dodać niemal 20 milionów dla dróg i lotnisk.

(+) w trakcie realizacji Programu znacznie podniesiono środki dostępne na oczyszczanie ścieków

- 540 km dróg, 60 km linii kolejowych – skala preferencji
- brak miary wzrostu konkurencyjności komunikacji zbiorowej
- OZE – dodatkowa moc, brak np stopnia redukcji CO₂,
- brak wskaźników oszczędności energii
- ochrona przeciwpowodziowa liczona w km i os.
przewidziano zwiększenie o 30-50 tys liczby osób zaopatrzonych w bieżącą wodę bez dostępu do kanalizacji

tabela 7.1

Wykorzystanie środków (przyznany wkład wspólnotowy) w wybranych kategoriach interwencji na koniec 2011 na tle alokacji zaplanowanych w 2007 i 2011 (w mln euro)

Kategoria interwencji	Alokacja 2007	Alokacja 2011	Wykorzystanie 2011
6 Wsparcie na rzecz MŚP w zakresie promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska	4,62	2,31	0,69
16 Kolej	36,48	35,52	25,99
18 Tabor kolejowy	4,44	4,44	3,49
24 Ścieżki rowerowe	19,22	9,31	7,83
25 Transport miejski	20,8	21,66	19,81
39 Energia odnawialna: wiatrowa	4,33	6,52	<u>b.d</u>
40 Energia odnawialna: słoneczna	4,33	21,17	10,33
41 Energia odnawialna: biomas	15,89	20,45	1,7
42 Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	11,27	7,17	<u>b.d</u>
43 Efektywność energetyczna	9,71	7,39	3,93
44 Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi	34,67	35,92	23,33
46 Oczyszczanie ścieków	27,74	49,58	37,61
48 Zintegrowany system zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń	6,93	7,18	<u>b.d</u>
51 Promowanie bioróżnorodności i ochrony przyrody (w tym NATURA 2000)	4,16	4,31	0,48
56 Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego	4,91	1,65	0,4
RAZEM	209,50	234,58	135,59

- (-) Zaawansowanie wydatkowania środków na kategorie „ekorozwojowe” jest niższe niż średnia dla RPO i znacząco niższe niż na drogi i lotniska
- (-) bardzo niskie jest wykorzystanie środków i osiągnięcie wskaźników w odniesieniu do odnawialnych źródeł energii
- (+) względnie wysoko zaawansowana była realizacja w przypadku kolei i ścieżek rowerowych

Aby RPO 2014-2020 był programem wspierającym zrównoważony rozwój regionu:

- Diagnoza wyjściowa powinna uwzględniać długofalowe zewnętrzne środowiskowe i społeczne koszty obecnego kierunku rozwoju w takich dziedzinach jak transport, urbanistyka , ochrona przeciwpowodziowa.

- Na poziomie opisu priorytetów oraz kryteriów wyboru wskazane jest uwzględnienie mechanizmów zabezpieczających przed realizacją inwestycji negatywnie wpływających na środowisko wykraczających poza minimum prawne.
  - Lista projektów kluczowych powinna być ograniczona do przedsięwzięć rzeczywiście najważniejszych i zawierać projekty wspierające zrównoważony rozwój

- Ocena polityki horyzontalnej zrównoważonego rozwoju powinna mieć zauważalną wagę punktową .
  - Do środowiskowych kryteriów horyzontalnych powinny zostać wprowadzone np punkty za zobowiązanie do przestrzegania fakultatywnych standardów takich jak zielone zamówienia publiczne
- proporcje między środkami na transport drogowy a kolej i komunikacje miejską i rowerową powinny zostać co najmniej odwrócone
  - Infrastruktura miejskiego transportu rowerowego powinna być dopuszczona jako samoistne przedsięwzięcie

- Analiza projektów przeciwpowodziowych powinna uwzględniać stosunek chronionego majątku wobec kosztów infrastruktury hydrotechnicznej oraz alternatywy dla niej – np wykup gruntów w obszarach zalewowych. Kryteria powinny w sposób faktyczny uwzględniać i premiować nietechniczne metody, całościowe podejście zlewniowe, retencję w zlewni, w tym przyrodniczą.
  - Kryteria w odniesieniu do bioróżnorodności powinny być zdefiniowane tak, aby finansowane projekty faktycznie dotyczyły ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk oraz ciągłości korytarzy. Projekty w tej kategorii ze względu na specyfikę beneficjentów powinny być objęte pełnym zaliczkowaniem
- W przypadku projektów zgłaszanych przez organizacje pozarządowe powinna być dopuszczona możliwość adekwatnego do potrzeb zatrudnienia personelu